

לפני 25 שנה

גליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש כתבה מרכזית, תחת הכותרת "שבוע המהפכות/ לתיאור המהלך המואץ של רוח המהפכה, שהחלה לשטוף את עמי המרחב (מצריים + סוריה). במצרים הוחה ראש מועצת המהפכה הראשון, מוחמד נגיב*, ואת מקומו תפס גמאל עבד אל-נאצר. בסוריה הודח אריב שייקלי** מכס השלטון בדמשק, שלישי של יגאל אלון במילהמת-העצמאות, ורוחם כהן, מספר לראשונה על פגישותיו עם עבד אל-נאצר בשדות הקרב של תשי"ח. היה זה סקופ בינלאומי בכיר — כי עד אז לא ידע ערב איש כי המנהיג האמיתי של המהפכה המצרית הוא צעיר בשם עבדאל-נאצר — שם שלא היה אז ידוע כלל בעולם. במדור הבידור של השבועון פורסמה כתבת-שער, שעסקה

במהפך אורחות החיים בארץ ונשאה את הכותרת "יום זלילה (במלון) ר'". במדור "העולם הזה מראיין" ראיון בלערי עם ד"ר ישראל קסנברג***, פורסם במסגרת מדיניות איוון הדיווח העיתונאי של השבועון. הווכח בפיתרון תשבץ המלכים היה חנניה ניכשטיין מראשוני-לציון****. כשער הגיליון: דוגמנית אביבה פרלמן, במלון "ר'", כי תל-אביב.

"העולם הזה" 854
תאריך: 4.3.54

איך החמיץ מישרד החוץ הזדמנות היסטורית להשתלב בעולם השלישי * יחסים דיפלומטיים עם הודו?

מדיניות

היזגי והשר

הדיונים שהתנהלו בחדרים-חדרים בבירות שונות של העולם נסתיימו בתוצאה של- לית אחת ויחידה: מדינת-ישראל החריצה מדיניות נוספת לכבוש ולעצמה מקום ליד הגו המדיניות העולמית. הפרשה החלה לפני שבועות מספר, כאשר פנו דיפלומטים יהודים בניו-יורק, לונדון ופאריס, אל דיפלומטים ישראלים, והציעו את נכונות ממשלתם לצירוף יש- ראל לגוש כל-עולמי, ניטראלי, שיתווך בין המזרח המערב ויסייע להפגת המתיחות הבינלאומית. הישראלים קיבלו את ההצעה בשימחה, והבטיחו להעביר את תוכן ההצעה לממשלתם.

השלב השני של הישחות התנהל בניו- דלהי, בעת בקורו של היועץ המישיפטי של מישרד-החוץ, שבתאי רוזן, בהודו. היהודים אישרו את רצונות כוונותיהם להקי- מת גוש-מדינות ניטראלי, והסבירו שהתנאי הראשוני להצטרפות ישראל לגוש זה, הינו ויתור על כל סיוע צבאי אמריקאי וסי- רוב להצטרף לברית-הגנה כלשהי. הם אף רמזו שבמצרים יש גורמים פוליטיים חזקים הנוטים להצטרף לגוש החדש. הי- הצעה המעשית של היהודים: להפגיש את ריג'איה לאקסמי פאנדיט עם אבא אבן, נציג ישראל באומות-המאוחדות. לאחר ש- אבן ישיג הסכמה עקרונית מצד ממשלתו להצטרפות לגוש החדש.

* גנרל נגיב עודנו חי, ומתגורר בוילה בפברבי קהיר.
** שייקלי נירצח כמה שנים לאחר מכן בידי קנאים סורים, במדינה דרום- אמריקאית.
*** היועץ המישיפטי הגיש בשמו תביר- עת דיבה, נגד מלכיאל גרינוולד, המוכרת בשם "פרשת קסטנר". במהלך המישפט קבע השופט בנימין הלוי כי קסטנר, חבר את נישמתו לשטן". מאוחר יותר נרצח קסטנר.
**** כיום ראש עיריית ראשון-לציון; אחיו של האמן בעל השם הבינלאומי יעקוב אגם.

תשובה מתחמקת. כאשר חזר שבי תאי רוזן מניו-דלהי נערכה במישרד-החוץ בירושלים התייעצות ערונית. כאן זכתה הצעתו של פאנדיט נהרו למיקלחת קרה מפיו של שרי-החוץ משה שרת. שרת ואבא אבן סירבו לוותר על הדולארים הירקרים, והביעו חשש שהודו רוצה לנווט את הגוש החדש בכיוון פרו-סובייטי.

כתוצאה מאותה ישיבה נמסרה לנציגות הודו בפאריס התשובה: אין מקום לשיר- חות בדבר הקמת גוש מדינות ניטראלי כל עוד לא תכיר הודו בישראל דה-יורה. שני הצדדים ידעו שממשלת הודו לא תוכל לקיים תנאי זה, היות והכרה בישר- ראל עשויה לקלקל את יחסי הודו עם מדינות ערב ולהעלות את חמת המיעוט המוסלמי בארצם.

אולם בשירות החוץ הישראלי נמצאו אישים רבים אשר דעתם לא נחה מאי- רצונה של ממשלת-ישראל. אחד מהם אמר: "שרת אוהב ליחס למישרד-החוץ תפקידים בעלי שמות מצלצים: חקר, מינוח, ביון — אבל הוא שוכח ליחס לו את התפקיד החשוב ביותר — מדיניות עצמאית ומקורית."

תשובה מתחמקת

16 שרי ממשלת-ישראל לא שכחו מעור- לם שהם ממישפתת הבוס, והקצו לעצ- מם מכוניות הדורות ביותר, מהקרייזלר של בן-ציון דינור עד לשברולט של משה שפירא והקרייזלר דה לוכס של יוסף סרלין. מסורת מישפחתית זו הופרה לפני חודש, כשהוקמה הממשלה החדשה, אליה צורף זלמן (זיאמה) ארן כשר בלי תיק.

משך חודש ימים לחצו חבריו של ארן עליו להצטרף לאחות בעלי 18 המכוניות המכוונות במדינה, וזכו בסירוב מתמיד, עד שנאשו השבוע והורידו את הצעתם כאשר הם מתרגלים לשר המהלך ברגל. ארן, המקווה לעמוד בראש מישרד התע- מולה, התסבבה אה המודיעין, לכשיוקם*, לא הפר את המסורת מתוך כוונת פירסומת. מופנתו היתה פשוטה הרבה יותר, אם כי מופלאת לגבי שר ישראל: לחסוך למשלם המיסים את 5000 הל"י ויותר לשנה שעולה, בממוצע, החוקתם של מכונית ונהג.

דח

במאבק על החליצה

בפסח 1947 פתחו גונדות אצ"ל בהסי- תערות על יפו. בקרב שניטש בסימטות חסן-בק נפל חור בן 23. שמו היה צבי מונצ'ש. הוא הותיר אחריו אלמנה צעירה בת 17 — רבקה, רוה ותמירה. בעלת שיער שחור ועיניים אפורות וגדולות. רבקה עזבה את חדרה הקטן, שהעלה בלי- בה זכרונות על האושר הקצר, ועברה להתגורר בבית חמותה. יונה מונצ'ש לא הביטה באלמנה הצעירה בעין יפה. דומה היה כאליו תלטה בה את האשמה באסון אשר מצא את בנה. אולם ברבות השנים צץ בראשה רעיון מיוחד במינו: היא הציעה לרבקה להינשא לבנה השני, יוסף, שחזר ממעצרו במתחל-לטרון, ואמרה: "דת ישראל מחייבת אותך להינשא לו, כדי ששמו של צבי יונצח". רבקה סירבה בכל

* בסופו של דבר מונה ארן להיות שר- החינוך והתרבות, והוא היה זה שביטל את זרם החינוך ההסתדרותי.

הממשלה

אוטי-קרייזלר

בדיחה ישראלית שנפוצה לאחר מות הרוזן הרוסי סטאלין, תיארה את הופעתו בגן-העדן, שם הוא מתקבל עלידי שומר הגן, פטרוס הקדוש. כלכל אישיות חומר בה בגן-העדן מספק פטרוס גם לסטאלין מכונית אישית. סטאלין וזכה במכונית פורד מיושנת ומרופסת. הוא אינו מתלונן עד שהוא פוגש בנשיא רובלט. הנהוג בקריזלר מהודר, וגם אז נרגע סטאלין, בהבינו כי קאפיטליסט אמריקאי זכאי בכל זאת ל- מכונית הדורה והחדשה. אולם כאשר הוא פוגש בחיים וייצמן, כשזה נוהג ברוטס רויס הדור, פוקעת סבלנותו והוא מתפרץ לפני פטרוס: "מה? לישראל חסר חשיי- בות נתנו רולט רויס?" ואז מושכו פטרוס הצידה ולוחש לו ביראת כבוד: "אל תש- כח שהוא ממישפתת הבוס!"

תוקף, והיחסים בין שתי הנשים החרפו עד כדי כך שהיא העדיפה לחזור לחדרה הבודד והקודר.

הפניות לא הועילו. לאחר שובה לחדרה הפצה רבקה לנתק את כל קשריה עם מישפחת מונצ'ש. פנתה לאחיו של צבי, יוסף, וביקשה ממנו שיתן לה חלי- צה וישחררה מן החובה להינשא לו. הוא ענה שאין זה תלוי בו, והפנה אותה לאמו. אבל האם לא רצתה לשמוע על כך והכי- ריזה בקול שופע ארס: "שיער יצמח על כפות ודי בטרם אתן לך להינשא לאיש אחר."

גם שלוש פניותיה של רבקה לרבנות לא נשאו פרי. האם השכולה מונצ'ש טענה שבנה יוסף יתן חליצה רק אם האלמנה הצעירה תשלשל לידה סכום כסף הגון, המגיע לה, לדבריה, כחלק מעזבונו של בנה. מצבה של רבקה הלך והחמיר. עברה שנה והיא פגשה בבחור ששירת יחד איתה בשורות האצ"ל — מאיר. הם החלו לצאת בצוותא ולבסוף החליטו להתחתן.

מאיר ורבקה מצאו רב פרטי שהסכים לערוך חופה וקידושין. הרב ראה לפניו זוג צעירים, ואפילו לא חשד שהנערה התמירה אשר "שכחה" את תעודת-הזהות שלה בבית הנהג כבר אלמנה, וקבע את טכס הכלולות ליום המחרת. הפרשה נודעה, ויונה פעלה מהר: היא הקימה את כל הרבנות על רגליה, הרעי- שה עולמות ודרשה להכריז שנישואיהם של מאיר ורבקה אינם תופסים ושבניהם יהיו ממזרים.

אולם כאן נתקלה החמות בהתנגדות מצד בלתי צפוי: הרב הראשי של מחוז תל- אביב, הרב אונטרמן*, פסק שהנישואין תופסים וכשרים. כשראתה יונה שהיא הפסידה בסיבוב הראשון, לא אמרה נואש והגישה נגד רבקה תביעה בסך 500 ל"י — חלקה בעזר- בונה של צבי בנה. כאשר דחה בית-מיש- פט השלום את תביעתה, עירערה בפני בית-הדין המחוזי ואילצה את רבקה להתי- רוצץ במישרי עורכי-דין ואולמות בתי- המישפט במשך שלוש שנים תמימות, וטע- נה שהכסף בו תזכה יאפשר לה להקים מצבה לזכר בנה, צבי.

חיים תקינים. גם בסיבוב זה לא זכי- תה יונה בניצחון. בסופו של דבר המליץ השופט המחוזי זונדלביץ על פשרה: יונה קיבלה בו במקום את כל החפצים שהיו שייכים לבנה, כולל שרשרת זהב וטבעת שניתנו לרבקה ביום כלולותיה.

אנשים

● כאשר עבר לירושלים ראש-הממשלה ושר-החוץ, **משה שרת**, נאלץ להחליף את כל צוות האנשים שעבדו בכיתו ב- רמתיגן: נהגו האישי, גידעון, איש המח- לקה הגרמנית של הפלמ"ח, העדיף להי- שאר בתל-אביב ולקבל מיספר ריוק למור- נית, סוכנת-הבית, ברכה, אלמנה בת 50, זכתה למצוא שידוך ועברה להתגורר בבית בעלה החדש בגבעתיים. גנן הבית נשאר לטפל בגן, שעבר לידי השגרירות האי- טלקית.

● שרה-אוצר, **לוי אשכול**, לא חשש מפני ביקורת והתערבות, שעה שנשאל על- ידי עיתונאים כיצד יגבה השנה מישרדו את מס-ההכנסה. הוא אמר בחיוך: "האנשים מתקשים להיפרד מכספם, נשתדל להקל עליהם לעשות זאת."

* אחר-כך נבחר לכהונת הרב הראשי האשכנזי.

השבועון המצרי **אחרי-סעאה**, המדובר בפגישה שנערכה בקיבוץ גת, מול כיס פלוגיה, הצייר המצרי צייר בטעות את רב-אלוף יעקוב דורי, מי שהיה הרמטכ"ל של מילחמת תשי"ח.

הכגישה ההיסטורית

בין גמאל עבד אל- נאצר לבין יגאל אלון, בשדה-הקרב של תשי"ח, כפי שנצטיירה בדמינו של צייר